

**Michael
Cunningham**

Deň

ODEON

Copyright © 2024 by Michael Cunningham
All rights reserved
Translation © 2024 by Vladislav Gális
Jacket design © 2024 by Nikola Janíčková
Slovak edition © 2004 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-9326-7

**Michael
Cunningham**

Deň

ODEON

Michael Cunningham

Deň

Preložil Vladislav Gális

Túto knihu venujem Frances Coadyovej

Z minulosti sa dvíha môj tieň
a mlčky mi ide v ústrety.

Anna Achmatovová

|

5. apríl 2019
Ráno

|

Takto skoro má East River na sebe tenkú priesvitnú vrstvu, lesklú ocelovosivú šupku, ktorá akoby sa vznášala nad samotnou riekou, keď sa voda mení z nočnej čiernej na matnú tmavozelenú blížiaco sa dňa. Svetlá na Brooklynskom moste blednú na pozadí oblohy. Muž vyťahuje kovovú roletu na opravovni obuvi. Mladá žena s vlasmi vo chvoste beží okolo muža v strednom veku, ktorý má na sebe malé čierne šaty a vojenské baganče a konečne sa vracia domov. Kde-tu sa svieti v okne a to svetlo je presne také jasné ako polmesiac.

Isabel, ktorá nespala, stojí pri okne svojej spálne v tričku veľkosti XXL, ktoré jej siaha do polovice stien. Žena s vlasmi vo chvoste prebehne okolo muža v šatách, práve keď ten strká kľúč do zámky vchodových dverí. Obuvník vyťahuje ocelovú mrežu, chystá sa otvoriť prevádzku. Prečo otvára tak skoro, kto by asi mohol potrebovať opraviť topánky o piatej ráno?

Prišli prvé váhavé znaky jari. Na strome pred Isabeliným domom (javor cukrový, ktorý podľa Googlu „narobí neporiadok a má plytké korene“) sa vytvorili tvrdé púčiky, z ktorých čoskoro vzniknú päťlaločné listy, ničím nie výnimočné, až kým dostatočne silný vietor nezakolíše ich strieborným rubom. Na druhej strane

ulice je v sklenom pohári kytica narcisov. Zimné svetlo, ktoré bolo celé mesiace také nehybné a bledé, akoby sa zrýchlilo, ako keby sa samy molekuly vzduchu nanovo aktivovali.

Začiatok apríla v Brooklyne je síce podľa kalendára jar, ale do pravej jari – s náznakmi zelene, s prebúdzaním stoniek a ratolestí – zostáva ešte niekoľko týždňov. Puky sú zatiaľ len pluzgieriky, ktoré raz prasknú. Narcisy v okne na druhej strane ulice znamenajú iba to, že si ich človek môže kúpiť v obchode na rohu, že ich začali voziť odtiaľ, kde rastú.

Isabel sa obráti od okna a pozrie na Dana, ktorý hlboko spí a dychčí, v spánku pôsobí tak detsky, ako je to len možné u štyridsaťročného chlapa, ústa má ochabnuto otvorené, bieložlté vlasy svietia v tmavej miestnosti.

Že niekto dokáže takto spať! Isabel Danovi závidí schopnosť tvrdo spať, ale zároveň je za ňu vďačná. Počas hodín, keď Dan a deti spia, má Isabel – pre ktorú je spánok málokedy niečo viac ako nepokojný pokus, len kde-tu poprášeny snami – pocit, akoby bola v byte sama, pohrúžená do vlastného bdelého sna nočnej samoty, ohraničovanej iba zelenými LED číslicami na kuchynských hodinách.

Keď sa obráti naspäť k oknu, uvidí sovu. Najprv vyzerá ako výrastok na konári, na ktorom sedí. Perie takmer úplne splýva s tmavou strakatou sivo-hnedou kôrou. Isabel by sovu možno vôbec nezbadala, keby nebolo vidieť jej oči, čierne-zlaté kotúče, nie väčšie ako desaťcentové mince, ligotavo sústredené, absolútne nie ľudské. Najprv sa zdá, že sova, malá, zhruba veľkosti záhradkárskej

rukavice, pozerá na Isabel, ale keď sa Isabel prispôsobí jej pohľadu, je jasné, že pozerá len smerom k nej, nielen na ňu, ale na miestnosť, v ktorej Isabel stojí – na nočný stolík s nezažatou lampou a minulomesačným číslom časopisu *The Atlantic*, na stenu za stolom so zarámovanou fotografiou detí, profesionálnou čiernobiela, na ktorej sú znepokojujúco nevinnými, krotko vyzerajúcimi verziami seba samých. Sova mieri nežmurkajúcimi mačacími očami na všetko na Isabelinej strane okenného skla, zdá sa, že nerozlišuje medzi Isabel, lampou a fotografiou, nechápe alebo jej je jedno, že Isabel je živá a to ostatné nie je. Isabel a sova na seba chvíľu nehybne upierajú oči, potom sova odletí – tak zľahka, až to vyzerá, akoby nemávala krídlami, ale iba súhlasila s letom. Opíše stúpajúci oblúk a zmizne. Jej odchod pôsobí ako abdikácia, ako keby jej prítomnosť na strome pred oknom bola chyba, nezamýšľaná medzera v tkanine možného, ktorú rýchlo a účinne napravila. Sova už teraz pôsobí ako Isabelin bdely sen, čo by malo logiku, keďže v noci vôbec nemohla spať (väčšinou zvládne zopár hodín), keďže o chvíľu sa na ňu začnú valiť problémy ďalšieho dňa (Robbie si stále nenašiel miesto na bývanie, Derrick sa zrejme nevzdá nového fotenia) a keďže o chvíľu sa tomu všetkému bude musieť venovať, dať dokopy svoju najpresvedčivejšiu možnú podobu, ženu, ktorá zvládne všetko, čo sa od nej požaduje.

Sova zmizla. Bežkyňa bežala ďalej. Muž v šatách vošiel do domu, v ktorom býva. Je tu len obuvník, ktorý v opravovni zapol žiarivkové osvetlenie, osvetlenie, ktoré nežiari spoza skla výkladu, neprispieva k osvetleniu ulice.

Isabel netuší, či obuvník, s ktorým sa nikdy nerozprávala (topánky si dáva opravovať v centre), otvára tak skoro preto, lebo uniká pred nejakým prebiehajúcim domácim zápasom, alebo sa len nevie dočkať, kedy zase vojde do svojho vysvieteného obdĺžnika, keďže ho teší zapínať modrý neónový nápis NEMOCNICA PRE TOPÁNKY (Isabel by k nemu vážne mala začať nosiť topánky, už len preto, že svoju opravovňu považuje za nemocnicu pre topánky) a oživovať metrového maskota vo výklade, od slnka vyblednutého... lišiaka, medvedíka čistotného? ... ktorý sedí na obuvníckom stolčeku a dvíha a spúšťa miniatúrne kladivko, ktoré teraz, keď ho obuvník znovu zapol, nápis NEMOCNICA PRE TOPÁNKY modro svieti a zvieratko sa znovu pustilo do práce, poslúži ako ohlásenie začiatku dňa.

Keby bol Wolfe skutočný, bol by nezastihnuteľnou postavou v centre príbehu. Bol by energickým chlapíkom obklopeným priateľmi, s ktorým sa vám nepodarí zoznámiť na večierku, vyšportovaným cudzincom, ktorého zazriete, keď vystupuje z linky metra B, princom, ktorého bozk by mohol všetko zachrániť, keby vás dokázal nájsť v sklenej rakve v kóme hlboko v lesoch.

Všetkých Wolfových 3 407 sledovateľov to cíti viac-menej rovnako. Patrí k mužom, ktorí nielen dostanú, čo chcú, ale aj chcú, čo dostávajú. Wolfovi sledovatelia lajkujú kroniku jeho vlastnej každodennosti. Lajkujú jeho excentrickú krásu so sobolím strniskom. Je úžasný aj dostupný, obyčajný chlap s trošku pridanou hlasitosťou a naplno rozsvietenými svetlami. Je to pomerne vzhľadný muž, ktorý vás sleduje, ktorý zostane, ktorý to vo vás vidí, to... to bytostne vaše, čo akoby ostatným unikalo alebo ich to časom prestalo zaujímať.

Wolfa fascinuje vaša úžasnosť. Je tridsiatnik. Je pripravený prijať záväzok. Nepotrebuje byť najkrajším človekom v miestnosti, no nemôže nič spraviť s tým, že veľmi často má v sebe najväčší magnetizmus. Vyžaruje čosi. A napriek tomu sa nepreviňuje márnivosťou. Momentálne je sexy – na lavičke vytlačí deväťdesiat

kíl, netuší, ako mu na kučerách držia kvapky vody, keď vyjde zo sprchy, nevrazí chlapcom, ktorí mu v šatni ohmatávajú prsné a brušné svaly – a nemá dopredu výčitky svedomia z budúcnosti, keď bude krátkozraký, bude mať pár kíľ nadváhy, bude dobrý doktor, ktorý sa verne stará o svojich pacientov a zároveň čaká na večer s vami, len s vami, lebo to je všetko, po čom túži, všetko, čo potrebuje.

Jeho sledovatelia lajkujú to, že je pediater, zostáva mu rok, aby získal atestáciu, a pracuje na komunitnej klinike. Lajkujú, že býva v Brooklyne so spolubývajúcou Lylou a s Arlette, nedávno adoptovaným mixom bigla a ktoviečoho. Lajkujú závery, nikdy priamo nevy-slovené, že mal zopár frajerov, ktorí neboli celkom ono, a že čaká, kým sa do niekoho zamiluje, ale neponáhla sa s tým. Vzhľadom na všetky posteľe, v ktorých bol, je veselo panický. Nie je možné povedať, koľko z jeho sledovateľov je doňho zamilovaných, koľkí sú presvedčení, že keby sa mali stretnúť, ukázalo by sa, že práve oni sú ten, na koho Wolfe tak trpezlivo čaká.

Je to príliš veľká otázka takto skoro ráno, keď musí Robbie prečítať vyše desať šiestackých esejí z dejepisu na tému, ako sa asi pôvodní obyvatelia cítili, keď sa tu vylodil Kolumbus.

Kým Robbie rozmýšľa o Wolfovom prvom dnešnom príspevku, varí kávu, užije paxil a adderall, zastane, aby sa zorientoval pod štvorcom vyjasňujúcej sa sivej oblohy, ktorá presvitá cez kuchynský svetlík, pokútne vylepšenie, dielo nejakého predchádzajúceho obyvateľa. Do podkrovného bytu síce vpúšťa viac svetla, ale zároveň ním

zateká aj napriek všetkým snahám o jeho utesnenie. Dokonca aj teraz sa v ľavom dolnom rohu chveje kvapka vody jasná ako obloha. Rosa, kondenzácia alebo čo. Nepršalo už niekoľko týždňov.

Celý byt je vystavený útokom vody: batéria v kúpeľni, ktorá nie a nie prestať kvapkať, tmavý mokrý pás, čo vznikne dokonca aj pri najslabšom daždi na dlážke pod posuvnými dverami, ktoré vedú na požiarne schodisko a určite sú dielom toho istého bývalého bývajúceho, ktorému nechýbali dobré úmysly, ale zručnosť. Keby mal Robbie väčšie sklony k morbidnému romantizmu, všetko toto nezastaviteľné presakovanie by možno považoval za dôkaz žiaľu pôvodných obyvateľov podkrovia, írskych dievčat, ktoré ušli do Ameriky pred hladomorom a zapísali tu o prácu slúžok – dievčat, ktoré boli v Dubline vyhľadávané, dievčat, o ktorých sa hovorievalo: *O pár rokov si niekoho vyberie*. Dievčat, od ktorých sa teraz očakávalo, že budú vďačné za dve vlhké izby v podkroví radového domu v Brooklyne.

Robbie je najnovší v rade ľudí, ktorí na rozdiel od dávno nebohých írskych dievčat považujú túto stiesnenú vlhkú kúticu za skvelý úlovok. Ktorý z jeho novších predchodcov bol taký optimista, že v úsilí vpustiť sem svetlo nepredvídal dážď a plušť brooklynských zím? Kto ďalší (musel to byť niekto ďalší) to tu vymaľoval tmavou oranžovohnedou farbou, ktorú potom pretreli bielou, ale aj tak máta ako to najsmutnejšie možné strašidielko na kúske steny za skrinkou pod kuchynským drezom? Prišiel tento obyvateľ pred tým alebo po tom, ktorý zabudoval do stropu zatekajúci svetlík?

A teraz je tu Robbie, učiteľ, ktorý zarába šesťdesiat-tisíc ročne a ledva prežíva v New Yorku, kde si za menej než dva a pol tisíc neprenajmete nič obývateľné, v New Yorku, kde ak máte šťastie, kúpila vaša sestra dve horné poschodia mestského domu a ponúkla vám podkrovie za menej, než je jej splátka hypotéky.

Máte šťastie, až kým vám šťastie neexspiruje. Máte šťastie, až kým si sestra nevydá byt naspäť.

Potom je načase, aby ste si vytvorili vlastné šťastie.

Adderall zaberá, čo je super, keďže Robbie večer namiesto čítania zostávajúcích esejí, ktoré sa ešte stále týčia na kuchynskom stole, pozeral päť častí *Potvory*.

Môže si dovoliť odkladať čítanie esejí, keďže škola je dnes ráno ešte pár hodín zavretá, lebo kontrolujú, či v stenách nie je azbest. Predpokladá sa, že azbest zo stien odstránili pred vyše dvadsiatimi rokmi, ale niekto si nedávno všimol, že v dokumentácii chýbajú akékoľvek záznamy o jeho odstránení spolu so všetkými ostatnými záznamami z roku 1998, a tak tím ľudí, ktorých si Robbie predstavuje v ochranných kombinézach, vráta do stien a hľadá azbest, ktorý tam pravdepodobne nie je, len pre tú možnosť, že steny poriadne neskontrolovali, že „chýbajúce“ záznamy nikdy neexistovali a všetci len predpokladali, že sa to urobilo.

Robbie zoberie z hromady prvú esej a snaží sa nervózne neriešiť, či on a jeho študenti nenasávali každý týždeň od pondelka do piatka do pľúc neviditeľné čierne rybárske háčiky.

Zobral si esej Sonie Thomasovej. Sonia je hľbavé ryšavé dievča, ktorej príbeh o tom, že ju ako sedemročnú

adoptovali z Rumunska, je očividne fiktívny a prezentuje sa ako príbeh o jej pôvode z dôvodov, ktoré nikto nechápe a nikto sa na ne ešte neopýtal.

Prvá veta jej eseje: „Mysleli sme si, že muž vo veľkom člne nám prináša čary.“

Robbie esej položí. Ešte nie je pripravený. Zvažuje, že si dá cheeto. Šokuje ho to, čo už väčšina ľudí vie: musí existovať nejaká spleť séria takmer neviditeľných prepojení, podzemná sieť, ktorá spája tie lode, čo sa zjavujú na obzore, s trhmi otrokov, s tým, ako Lewis a Clark prvýkrát zbadali rieku Missouri, s prvou svetovou vojnou, so chicagským Svetovým veľtrhom, s Veľkou hospodárskou krízou a New Dealom, s druhou svetovou vojnou, s raketovým batohom, ktorý sme už teraz mali nosiť, s náhodnými strelbami na zdanlivo bezpečných miestach (v školách a kinách, v parkoch atď.), zatiaľ čo ľudia umierajú pri pokuse prejsť cez hranicu do krajiny, kde by mohli byť sluhami alebo záhradníkmi, zatiaľ čo sa v nepredstaviteľných dialkach darí objavovať čoraz viac obývatelných planét, zatiaľ čo sa Robbie obáva, že príde o byt, ktorý kedysi väznil tie dávno nebohé írské dievčatá.

Dúfa, že ani jeho, ani Soniine pľúca nie sú poprepichované mikroskopickými karcinogénnymi háčikmi. Rozmýšľa, či by sa nemal dať zase dokopy s Oliverom. Rozmýšľa, či si privodil záhubu tým, že učí na štátnej škole s nulovým rozpočtom, kde sa testy na azbest možno nikdy poriadne neurobili. Rozmýšľa, či predsa len nebola chyba, že nešiel na medicínu. Rozmýšľa, či by nemal ešte raz zvážiť niektoré byty, ktoré už videl. Čo

ten jednoizbový v Bushwicku, ktorý mal vysoké stropy, ale iba jedno okno ako lodná kajuta? Unáhlil sa, keď odmietol „minipodkrovie“ (tak ho inzerovali), lebo malo spoločnú kúpeľňu so susedným minipodkrovím?

Wolfe možno potrebuje podniknúť nejaké dobrodružstvo. Načas odísť, vypadnúť. Napokon, Wolfe žije na východnom okraji rozľahlého kontinentu, kde sa v mori kukurice plavia farmárske domy, kde sú vrchy, lesy a nonstop bistrá, kde vás niekto osloví zlatko a doleje vám kávu. Jeho sledovatelia určite chcú, aby sa tam vybral. Minimálne niektorí chcú určite vedieť, že je vonku, v pohybe. Mohli by sa vám skrížiť cesty. Mohlo by sa ukázať, že práve vy ste ten, na koho celý čas čakal.

Kto nedúfa, že sa mu na brehu vylodí čarodejník?

Keď sa Robbie vyberie zo svojho bytu k tomu, ktorý pod ním obývajú Isabel a Dan, nájde Isabel sedieť na schodoch so stisnutými kolenami a rukami okolo nich, ako keby sa pokúšala vyrobiť zo seba najmenší možný balíček.

„Dobré ráno,“ povie Robbie. Z pohľadu o dva schody vyššie je jej najvýraznejšou črtou temeno. Vlasy má ešte strapaté od spánku, cestička je nepravidelná, presvitá cez ne kľukatá biela pokožka.

Robbie a Isabel sa veľmi nepodobajú. Isabel zdedila po ich mame jasnosivé oči pod hustým obočím spolu s kostnatým výčnelkom nosa, čo sa u Isabel dosť bije s boxerskou čeľusťou, ktorú nezdedila ani po jednom rodičovi. Veľmi skoro zistila, že ak sa u nej takzvaná krása vyskytuje len neisto, bude si musieť vystačiť s divokosťou. *Bude o mňa záujem, budem mať frajerov, budem predsedníčka triedy.* Pokiaľ si Robbie pamätal, vždy si nárokovala jedinečnosť jednoducho preto, lebo vyzerá tak neohrozene svojsky.

U Robbieho sa dravčie črty ich matky – jej výzor sokola premeneného na ženu, niekoho ostrážitého a neústupčivého – vyvážili anglo-írskou symetriou ich otca: jeho miernym nosom a bradou, jeho očami farby mliečnej čokolády, jeho bezpečnou prívetivosťou.

Na strednej škole Isabel rada ťala do živého, brala si na mušku športovcov a kráľovné krásy. Robbie bol menej drsný, mal z nich dvoch mäkšie srdce. Od piatich rokov nosil okuliare (radšej by sa nevracal k belasým kontaktným šošovkám, ktoré nosil rok, keď mal dvadsať). Robbie bol vždy záдумčivý a introvertný (vdaka, mama, že si vravela, že som „hlbavý“ ako Heathcliff, hoci si tým chcela povedať, že Robbie nie je žiadny Heathcliff a mal by sa v tomto smere viac snažiť). Robbie si zdrvujúco uvedomoval urážky, ktoré mali ostatní v úmysle, aj, čo bolo ešte horšie, urážky, ktoré si dokázal predstaviť, hoci ich nepočul. Robbie dúfal, že bude milovaný, a zo spätného pohľadu mu je jasné, že to bola účinná metóda, ako zabezpečiť, aby mu lásku upierali takmer všetci okrem členov jeho rodiny.

„Dobré ráno,“ povie Isabel.

„Je to tu. Ráno.“

„Ako to ide s esejami o Kolumbovi?“

„Zatiaľ ho šiesti považujú za zákerného votrelca, traja si myslia, že vynášiel Ameriku a že to bol dobrý nápad. Jeden žiak si myslí, že mal písať o tom, čo mal Kolumbus oblečené.“

„Čo mal oblečené?“

„Nejaký plášť. A na hlave mal čosi, čo pripomína korunku.“

„Milé.“

„Áno. A predsa.“

„A predsa.“

„V poslednom čase rozmýšľam nad tým, ako dlho to ešte dokážem robiť. Akosi viac ma to vyčerpáva. Nevieš